

روند پژوهش‌های روان‌شناختی شخصیت در ایران

ناصر آقابابائی^۱

چکیده

پژوهش‌های روان‌شناختی زیادی در قلمرو شخصیت در سراسر جهان انجام شده‌اند. در حالی که دستیابی به همه این پژوهش‌ها عملاً میسر نیست، صدها فراتحلیل و مرور نظام‌مند تصویر مناسبی از آنچه در حوزه شخصیت می‌گذرد فراهم آورده‌اند. در مقاله حاضر روند پژوهش‌های تجربی و روان‌شناختی در قلمرو شخصیت میان نویسندگان ایرانی بررسی شد. بدین منظور همه مقاله‌های منتشر شده در «پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی» مرور نظام‌مند شدند. یافته‌ها نشان داد حدود ۹۰ درصد از مجموع ۳۴۰ مقاله منطبق با ملاک‌های ورود به تحلیل، مبتنی بر نظریه رگه/صفت بودند. در دامنه رگه‌ها بیشترین الگوی مطالعه شده الگوی پنج‌عاملی و فراوان‌ترین مقیاس به کار رفته پرسش‌نامه نئو بود. از مجموع متغیرهای پژوهش شده در رابطه با شخصیت بیشترین موارد به قلمروهای سلامت جسمانی و روانی و سپس کارکردهای مثبت روانی تعلق داشتند. کم‌ترین مورد به حوزه فیزیولوژیک و سپس به حوزه‌های اخلاق و ورزش تعلق داشتند. این مقاله ضمن ترسیم تصویر نسبتاً کاملی از روند کنونی پژوهش‌های روان‌شناختی شخصیت در ایران، توجه به روش‌های تکرار، فراتحلیل، و مرور نظام‌مند در توسعه دانش روان‌شناختی را لازم می‌شمارد.

واژه‌های کلیدی: مرور نظام‌مند، شخصیت، نظریه رگه، الگوی پنج‌عامل بزرگ شخصیت، روان‌شناسی شخصیت.

۱. استادیار گروه علوم رفتاری، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی «سمت»، تهران، ایران
(.naseragha@gmail.com)

Research trends in psychological study of personality in Iran

Naser Aghababaei¹

Abstract

A large number of psychological studies have been conducted on personality around the globe. While accessing all of these researches is not practically possible, hundreds of meta-analyses and systematic reviews provide a good picture of what is happening in the field of personality. The present paper proposes to review the trend of psychological studies on personality among the Iranian authors and researchers. For this purpose, all papers published in the Scientific Information Database of Iran were systemically reviewed. The findings of the study revealed that around 90% of the total 340 papers that meet the eligibility criteria for this study were based on the trait theory. In the trait domain, the application of the Big Five/Five Factor model and the use of NEO personality inventory were dominant. Of variables studied in relation to personality, most cases pertain to physical and psychological health followed by positive psychological functioning. The least cases pertain to the physiologic field followed by morality and sport. While presenting a relatively complete picture of the current research trends in the psychological study of personality in Iran, this paper considers it necessary to pay attention to the importance of replication, meta-analysis, and systematic review methods in advancing psychological knowledge.

Keywords: Systematic review; Personality; Trait theory; Big Five/Five Factor model of personality; Personality psychology

1. Assistant Professor, Department of Behavioral Sciences, the Institute for Research and Development in the Humanities (SAMT), Tehran, Iran (naseragha@gmail.com).

مقدمه

مرور شایسته متون و گزارش صحیح پژوهش‌های پیشین شرط بقا و تداوم دانش است. سازمان‌دهی و درک پیشینه پژوهشی موجود، با انتشار بیش از ۵۰ میلیون مقاله علمی تا امروز، دشوار است. کارآمدترین و سودمندترین روش برای تلفیق داده‌های موجود به منظور تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر شواهد انجام مرور نظام‌مند و فراتحلیل است. در این روش‌ها پژوهش‌های مرتبط به یک پرسش از پیش مشخص، شناسایی و ارزیابی نقادانه می‌شوند. هر دوی این روش‌ها پژوهشگران را به ترکیب میزان زیادی از پیشینه پژوهشی و تولید نتایجی قادر می‌سازند که بسیار تعمیم‌پذیرند. یک مزیت دیگر این روش‌ها امکان حذف سوگیری‌های موجود در پژوهش‌های تکی است که بر اعتبار یافته‌ها می‌افزاید. اگرچه هم در مرور نظام‌مند و هم در فراتحلیل پژوهش‌های متعدد تحلیل می‌شوند این دو روش نقش‌های مختلف، اما مکملی دارند. مرورهای نظام‌مند در روان‌شناسی پایه‌اند، زیرا این رویکرد موشکافانه، عمیق، نظام‌مند، و ساختارمند در تلخیص و تحلیل نقادانه یافته‌های پیشینه پژوهشی مرتبط با پرسش‌های پژوهش کارآمد است. مرورها عموماً به دو نوع روایی یا نظام‌مند طبقه‌بندی می‌شوند. مرور روایی عبارت است از ترکیب پیشینه پژوهش در یک حوزه خاص با استفاده از یک دیدگاه بافتاری یا نظری مشخص. این روش چندان قوی و دقیق نیست، زیرا در این روش رویکردهای روش‌شناختی (از قبیل راهبرد جست‌وجو و ملاک‌های ورود) گزارش نمی‌شوند. در مرورهای روایی از رویکرد کیفی برای ارزیابی نقادانه پیشینه پژوهش آن‌ها از یک دیدگاه بافتاری یا نظری خاص استفاده می‌شود. در مرور نظام‌مند مراحل به دقت ساخته شده بر روش جست‌وجو، غربال، مرور، دسته‌بندی، و گزارش فرایند انتخاب پژوهش‌ها به منظور پاسخ به یک پرسش حاکم‌اند. گام‌های مرور نظام‌مند بدین شرح‌اند: (۱) پرسش پژوهش، (۲) ایجاد ملاک‌های ورود، (۳) ایجاد راهبرد جست‌وجو، (۴) غربال، انتخاب، و استخراج، (۵) سنجش کیفیت پژوهش‌ها، (۶) تحلیل داده‌ها و تفسیر نتایج (اختر^۱ و همکاران، ۲۰۱۹).

مرورهای نظام‌مند پیشینه پژوهشی گسترده را سازمان‌دهی و پژوهش‌های اصلی کمک‌کننده به دانش را گلچین می‌کنند. مرورهای نظام‌مند به دلیل‌های گوناگون انجام می‌شوند. مثلاً ممکن است ما علاقه‌مند به تأیید یا رد فرضیه‌ای خاص بر پایه شواهد باشیم. هدف مقاله پیش رو به تصویر کشیدن روند پژوهش‌های روان‌شناختی شخصیت در ایران

است. شخصیت سازه‌ای است که به برجسته شدن هم‌پوشانی رفتار، احساسات، اندیشه‌ها، و انگیزش کمک می‌کند. شخصیت را می‌توان سنجید و برای بررسی علت‌ها و پیامدهای این تفاوت‌های فردی به کار برد. در قرن گذشته الگوهای زیادی برای شخصیت معرفی شده‌اند. در این مقاله به این پرسش پرداخته می‌شود که کدام یک از الگوها و رویکردها به روان‌شناسی شخصیت مورد توجه پژوهشگران ایرانی است. در ادامه پس از نگاه به مقاله‌های مروری و فراتحلیلی درباره شخصیت در ایران، به برخی از مرورها و فراتحلیل‌های بین‌المللی مرتبط اشاره خواهد شد.

تاکنون صدها فراتحلیل و مرور نظام‌مند درباره شخصیت در مجله‌های بین‌المللی منتشر شده‌اند. در برخی موضوع‌ها آنقدر فراتحلیل انجام شده است که زمینه را برای انجام مرور نظام‌مند یا فراتحلیل آن فراتحلیل‌ها فراهم آورده است. مثلاً اشنایدر و پرکل^۱ (۲۰۱۷) ۳۸ فراتحلیل درباره پیشرفت در تحصیلات عالی را مرور نظام‌مند کردند. آن‌ها نشان دادند شخصیت بیشترین یافته‌های فراتحلیلی و پژوهش‌های اصیل را در بافت پیشرفت تحصیلی به خود اختصاص داده است. مهم‌ترین متغیر شخصیتی مرتبط با پیشرفت تحصیلی وظیفه‌شناسی بود. جست‌وجوی «فراتحلیل و شخصیت»^۲ (در شانزدهم فروردین سال ۱۴۰۰) در عنوان مقاله‌های انگلیسی و بگه گوگل اسکالر ۵۹۶ نتیجه را دربر داشت. درصد اندکی از این یافته‌ها نامرتب با قلمرو شخصیت در روان‌شناسی بودند. جست‌وجوی «مرور و شخصیت»^۳ نتایج را چند برابر کرد.

نویسندگان ایرانی تعداد بسیار اندکی مقاله مروری و فراتحلیل درباره شخصیت نوشته‌اند. این مقاله‌ها در ادامه معرفی و با مقاله‌های بین‌المللی مقایسه می‌شوند. مقاله مرادی و همکاران (۱۳۸۴) درباره شادی و شخصیت یک مرور روایی و بدون چارچوب با استفاده از منابع مختلف فارسی و انگلیسی است. آن‌ها نتیجه می‌گیرند شادمانی با ابعاد شناختی (شامل کنترل درونی، خوش‌بینی، هدفمندی، و خلاقیت)، اجتماعی (شامل برون‌گرایی، نوع‌دوستی، توافق اجتماعی، و ارتباط مثبت با دیگران)، عاطفی (شامل پایداری هیجانی، حرمت خود، و خودکارآمدی)، و جسمانی (شامل سلامت سیستم ایمنی) شخصیت رابطه دارد. این مقاله را مقایسه کنید با پژوهش انگلیم^۴ و همکارانش (۲۰۲۰) که با فراتحلیل ۳۷۷

-
1. Schneider & Preckel
 2. meta-analysis AND personality
 3. review AND personality
 4. Anglim

مقاله (شامل ۴۶۲ پژوهش) نشان دادند در الگوی شش عاملی هگزاکو^۱ برون‌گرایی نیرومندترین هم‌بسته آسایش درونی^۲ (شامل شادکامی) و آسایش روان‌شناختی^۳ است. در الگوی پنج‌عاملی روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، و وظیفه‌شناسی با آسایش درونی و روان‌شناختی هم‌بسته بودند. این تحلیل نشان داد وجوه (رگه‌ها)^۴ بهتر از عامل‌ها (رگه‌های بزرگ) آسایش (شامل شادکامی) را پیش‌بینی می‌کنند.

عریضی و همکاران (۱۳۹۵) ۱۲ پژوهش درباره برون‌گرایی و رضایت زناشویی را فراتحلیل کردند. چهره و همکاران (۱۳۹۶) با مرور نظام‌مند ۲۷ پژوهش نشان دادند رضایت زناشویی با روان‌رنجورخویی رابطه منفی و با وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی، توافق، و تجربه‌پذیری رابطه مثبت دارد. سایه‌میری^۵ و همکارانش (۲۰۲۰) نیز با فراتحلیل ۱۸ پژوهش منتشرشده فارسی و انگلیسی روی نمونه‌های ایرانی نتایج مشابهی گزارش کردند. در میان مقاله‌های بین‌المللی کمال^۶ و همکارانش (۲۰۱۸) با مرور نظام‌مند ۳۰ پژوهش همین یافته‌ها را گزارش کردند.

طباطبائی جلی و همکارانش (۱۳۹۳) به فراتحلیل پژوهش‌ها درباره ارتباط متغیرهای شخصیتی با استرس شغلی پرداختند. این نویسندگان واژه‌های جست‌وجوشده‌شان را ذکر نکرده، اما با توجه به داده‌هایی که گزارش کرده‌اند می‌توان حدس زد همه پژوهش‌هایی را که در آن‌ها استرس شغلی بررسی تجربی شده‌اند در فراتحلیلشان گنجانده‌اند، بدون ملاحظه اینکه آیا متغیرهای هم‌بسته با استرس شغلی از سنخ شخصیت‌اند یا نه. مثلاً آن‌ها (طباطبائی جلی و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۱۰۲ و ۱۰۳، جدول ۱) در ضمن «متغیرهای شخصیتی» این موارد را آورده‌اند: انگیزش پیشرفت، عاطفه مثبت، عاطفه منفی، باور مذهبی، هوش معنوی، مهارت ارتباطی، رفتار شهروندی سازمانی، سلامت روانی، رضایت شغلی، و رضایت زناشویی. این سازه‌ها آشکارا متغیر شخصیتی نیستند. این اثر نمونه‌ای از یک فراتحلیل نادرست انجام‌شده است. مظاهری‌نژاد فرد و همکاران (۱۳۹۸) مدعی مطالعه مروری رویکرد صفات در تحول شخصیت شدند. اما در مقاله آن‌ها اثری از مرور پژوهش‌ها نیست. آن‌ها صرفاً رویکردهای پنج‌عامل بزرگ، آیزنک، آلپورت، و

1. HEXACO
2. subjective well-being
3. psychological well-being
4. trait
5. Sayehmiri
6. Kamal

کتل را معرفی کرده‌اند. مقاله آن‌ها آشکارا یک مقاله ترویجی است نه مروری. حال آنکه مثلاً رابرتس^۱ و همکاران (۲۰۰۶) با فراتحلیل ۹۲ نمونه به مرور تحول رگه‌های شخصیت در طول عمر پرداختند. آن‌ها نشان دادند نمره‌های سلطه اجتماعی (یکی از وجوه برون‌گرایی)، وظیفه‌شناسی، و پایداری هیجانی به ویژه در اوایل بزرگسالی افزایش می‌یابند. افراد در سرزندگی اجتماعی (از وجوه برون‌گرایی) و تجربه‌پذیری در نوجوانی افزایش اما در کهن‌سالی کاهش می‌یابند.

بهرامی احسان و همکاران (۱۳۹۸) با فراتحلیل ۱۰ پژوهش درباره رابطه اعتیاد به اینترنت و شخصیت نشان دادند اعتیاد به اینترنت با روان‌رنجورخویی رابطه مثبت و با وظیفه‌شناسی رابطه منفی دارد. کایس^۲ و همکارانش (۲۰۱۶) با فراتحلیل ۱۲ پژوهش نتایج مشابهی گزارش کردند. در یک فراتحلیل دیگر، درگیری با الکل (شامل مصرف الکل، مشکلات مرتبط با الکل، و تشخیص سوء مصرف یا وابستگی) با وظیفه‌شناسی و توافق پایین و روان‌رنجورخویی بالا همبند بود (ملوف^۳، تورستیسون^۴، روک^۵، و شوت^۶، ۲۰۰۵). به طور کلی فرض شده است رگه‌های شخصیت برای تشخیص، مفهوم‌سازی مراجع، برنامه‌ریزی درمان، و پیش‌بینی نتایج درمان مفیدند.

بحث‌ها درباره رگه‌های شخصیت در سطح بین‌المللی چندوجهی‌اند. برخی از یافته‌های موجود و مقاله‌های مروری رگه‌های شخصیت صرفاً به مفهوم رگه‌های عمومی شخصیت، اهمیت تاریخی رگه‌های شخصیت، رگه‌های بزرگ و کوچک شخصیت، و جنبه‌های زیست‌شناختی رگه‌های شخصیت اشاره می‌کنند، درحالی‌که مقاله‌های دیگر بر روندهای جدیدتر تمرکز می‌کنند همچون رگه‌های هم‌پوش، برداشت‌های میان‌فرهنگی از رگه‌ها، تعامل رگه‌ها - موقعیت، و مقیاس‌های پیشرفته رگه‌های شخصیت. هدف پژوهش‌های اولیه توضیح ماهیت رگه‌های شخصیت بود، اما از دهه‌ها پیش علاقه‌مندی پژوهشی به سنجش رگه‌های شخصیت تغییر یافته است. تاکنون صدها رگه شخصیتی شناسایی شده‌اند. معروف‌ترین رده‌بندی شخصیت در پژوهش‌های بین‌المللی الگوی پنج‌عاملی است که با ابزارهای متعدد سنجیده می‌شود. امروز پژوهشگران به مطالعه

1. Roberts
2. Kayis
3. Malouff
4. Thorsteinsson
5. Rooke
6. Schutte

رگه‌های خاص تر (که ذیل عامل‌های بزرگ جای می‌گیرند) بیشتر علاقه دارند. این رگه‌ها در مقایسه با عامل‌های شخصیت موجب پیش‌بینی‌های دقیق‌تر در زمینه‌های زندگی کاری و اختلال‌های روان‌پزشکی می‌شوند. درون‌مایه بیشتر پژوهش‌های منتشر شده به زبان انگلیسی از سال ۱۹۳۰ تا کنون عبارت‌اند از ابعاد اصلی شخصیت، رگه‌های بزرگ و کوچک شخصیت، شواهد علی برای رگه‌های شخصیت، نظام‌های شناختی - عاطفی شخصیت، مقایسه افراد در رگه‌ها، هم‌پوشانی رگه‌ها، کارکردهای رگه‌های شخصیت در طول عمر، پایداری رفتار، تعامل رگه‌ها - موقعیت، جنبه‌های مختلف سنجش رگه‌های شخصیت، و پژوهش‌های میان‌فرهنگی در رگه‌های شخصیت (کومارانایاکه^۱، ۲۰۱۷).

افزون‌بر چند فراتحلیلی که در بالا معرفی شدند اطلاعات دیگری از روند پژوهش‌های روان‌شناختی شخصیت در ایران در دست نیست. پژوهش حاضر به منظور بررسی روند پژوهش‌های روان‌شناختی شخصیت در ایران و با هدف پاسخ به پرسش‌های زیر انجام می‌شود: ۱) پژوهش‌های تجربی در حوزه شخصیت در ذیل کدام رویکرد به شخصیت جای دارند؟ ۲) پژوهشگران ایرانی به بررسی رابطه شخصیت با چه متغیرهایی می‌پردازند؟ ۳) پرکاربردترین الگوها و ابزارهای سنجش شخصیت کدام‌اند؟

روش

برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش واژه «شخصیت» در عناوین مقاله‌های فهرست شده در «پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی» (به آدرس sid.ir؛ در ۳۰ اسفند ۱۳۹۹) جست‌وجو شد. علت انتخاب این وبگاه دسترسی رایگان به متن مقاله‌ها بود. این جست‌وجو ۱۲۵۴ یافته به دست داد. تعداد زیادی از این مقاله‌ها نامربوط به حوزه شخصیت در روان‌شناسی بودند که پس از غربالگری کنار گذاشته شدند. از آن رو که تمرکز این پژوهش الگوهای شخصیتی هنجار بود، مقاله‌هایی که به اختلال‌های شخصیت می‌پرداختند کنار گذاشته شدند. ملاک‌های ورود مقاله‌هایی بودند که به گزارش یک پژوهش تجربی با استفاده از یکی از الگوهای (هنجار) شخصیت پرداخته بودند.

یافته‌ها

۳۴۰ مقاله ملاک‌های ورود به این مرور نظام‌مند را تأمین کردند. بررسی این مقاله‌ها معلوم

کرد که بیشترین الگوی به کاررفته در این پژوهش‌ها الگوی پنج عامل بزرگ شخصیت و سپس الگوی آیزنک بود. فراوانی الگوهای به کاررفته در این پژوهش‌های منتشرشده در جدول شماره ۱ قابل مشاهده است. رویکرد رگه‌ای (شامل الگوهای پنج عاملی، آیزنک، هگزاگو، کتل، مایر - بریگز، رگه‌های تاریک، و ویژگی‌های شخصیتی مربوط به رانندگی؛ برپایه طبقه‌بندی لارسن^۱ و باس^۲، ۲۰۱۷) بیش از ۸۹ درصد پژوهش‌ها را دربر می‌گیرد. رویکرد تنک‌دشناختی (شامل نظام‌های بازداری / فعالیت رفتاری، الگوی کلونینجر، و ویژگی‌های صبحگاهی - شامگاهی) ۵/۸۸ درصد و قلمرو سازگاری (شامل شخصیت نوع A و B) کمی بیش از نیم درصد پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱ الگوهای مطالعه‌شده شخصیت در پژوهش‌های منتشرشده ایرانی

الگوی شخصیت (فراوانی مقاله‌های منتشرشده)

الگوی پنج عاملی (۲۳۶)	آیزنک (۳۰)
سه/چهارگانه تاریک شخصیت (۱۷)	هگزاگو (۱۴)
کلونینجر (۱۱)	نظام‌های بازداری و فعالیت رفتاری (۶)
شخصیت پویا (۵)	کتل (۴)
صبحگاهی - شامگاهی (۳)	شخصیت اصیل (۳)
نوع A و B (۲)	مایر - بریگز (۲)
محقق ساخته برپایه سنخ‌شناسی یونگ (۱)	ویژگی‌های شخصیتی مربوط به رانندگی (۱)
الگوی دیسک (۱)	شخصیت فکری (۱)
شخصیت آناگرام (۱)	الگوی جیم بارت (۱)

همان‌طور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود بیشتر پژوهش‌ها از الگوی پنج عاملی استفاده کرده‌اند. پرسش‌نامه‌های متعددی در ضمن الگوی پنج‌عاملی ساخته شده‌اند. بررسی ۲۳۶ پژوهشی که در آن‌ها از این الگو استفاده شده بود معلوم کرد بیش از همه، نسخه‌های مختلف پرسش‌نامه نئو برای سنجش پنج عامل بزرگ شخصیت به کار بسته شده‌اند. پس از آن، نسخه‌های مختلف «خزانه بین‌المللی گویه‌های شخصیت - پنج عامل بزرگ» (گلدبرگ^۳، ۱۹۹۹) بیشتر به کار بسته شده‌اند (جدول ۲).

1. Larsen
2. Buss
3. Goldberg

جدول ۲ فراوانی کاربرد مقیاس‌های مختلف پنج عامل شخصیت در پژوهش‌های ایرانی

مقیاس پنج عاملی شخصیت	فراوانی (و درصد فراوانی) کاربرد در مقاله‌ها
پرسش‌نامه ننو	۱۷۲ (۷۲/۸۸)
سیاهه گلدبرگ و نسخه‌های برگرفته از آن	۳۹ (۱۶/۵۲)
پرسش‌نامه پنج عامل جان ^۱	۱۸ (۷/۶۲)
پرسش‌نامه ده گویه‌ای شخصیت ^۲	۲ (۰/۸۴)
پرسش‌نامه پنج عامل بزرگ شخصیت کودکان	۲ (۰/۸۴)
مقیاس گردون	۱ (۰/۴۲)
نامشخص	۳ (۱/۲۷)

با بررسی متغیرهای مطالعه‌شده در رابطه با شخصیت در این مقاله‌ها ۳۸ متغیر (از قبیل خودکارآمدی تحصیلی، انگیزش تحصیلی، بی‌صدافتی و تقلب، پیشرفت تحصیلی، تعلل ورزی تحصیلی، عامل‌های یادگیری، راهبردهای انگیزشی برای یادگیری، عاطفه به مدرسه، فرسودگی تحصیلی، سبک‌های یادگیری، و داشتن پرونده در کمیته انضباطی) در زمینه تحصیل یافت شد. در زمینه صنعتی - سازمانی نیز ۳۸ مورد (از قبیل بهبود عملکرد کاری، فرسودگی شغلی، تضاد شغلی، تضاد کار - خانواده، تعهد سازمانی، رضایت شغلی، اشتیاق شغلی، رفتار شهروندی سازمانی، عدالت سازمانی، موفقیت شغلی، آرزوهای شغلی، بهبود و تحول سازمانی، جو سازمانی، بهره‌وری، و تعهد سازمانی) یافت شد.

در باره رفتار اقتصادی (شامل رفتار معاملاتی، سرمایه‌گذاری، کسب اطلاعات مالی، و بورس) ۴ مورد، درباره ورزش (شامل ورزشکار بودن / نبودن، خودتعیین‌گری ورزشی، تأخیر در حضور در تمرین، و غیبت ورزشکاران) ۶ مورد، درباره اخلاق (شامل قضاوت و استدلال اخلاقی، اخلاق کاری، و بنیان‌های اخلاقی) ۵ مورد، درباره دین و معنویت (شامل دین‌داری، معنویت، جهت‌گیری دینی، و آخرت‌نگری) ۲۰ مورد، درباره سلامت و بیماری جسمانی (شامل دیابت، سرطان، روده تحریک‌پذیر، مولتیپل اسکلروزیس، بیماری قلبی، چاقی، و ناباروری) ۱۸ مورد، درباره اختلال روانی (شامل اسکیزوفرنی، اختلال جسمانی‌سازی، دوقطبی، افسردگی اساسی، شخصیت مرزی، و نشانه‌های بیماری) ۲۳ مورد، درباره ازدواج (شامل تأهل، ازدواج فامیلی، و همسرگزینی) ۴ مورد، درباره فرزندپروری (شامل پذیرش و

1. John, O.P.

2. Ten Item Personality Inventory (TIPI)

تعهد والدین و سبک‌های فرزندپروری) ۶ مورد، درباره رضایت زناشویی (شامل سازگاری و روابط صمیمی همسر) ۹ مورد، درباره تعارض و دلزدگی زناشویی و همسرآزاری ۵ مورد، درباره شناخت از خود (شامل خودآگاهی، خودشناسی، و ذهن آگاهی) ۷ مورد، درباره تفکر (شامل تفکر راهبردی، تفکر نقادانه، تفکر واگرا، ادراک، و سبک تفکر) ۷ مورد، درباره امور شناختی (از قبیل بازنمایی شناختی، انعطاف‌پذیری شناختی، ناهماهنگی شناختی، سبک شناختی، سوگیری شناختی، فراشناخت، نظریه ذهن، قضاوت اجتماعی، نیاز به شناخت، و اجتناب از بحث و استدلال) ۱۱ مورد، درباره رگه‌های مثبت (شامل صبر، هم‌دلی، قدردانی، شوخ‌طبعی، و امید) ۱۲ مورد، و درباره آسایش (شامل شادکامی، رضایت از زندگی، عاطفه مثبت و منفی، حرمت خود، و آسایش روان‌شناختی) ۳۸ مورد یافت شدند. فهرست کامل متغیرهای مطالعه‌شده در رابطه با شخصیت را در جدول ۳ می‌توان دید. افزون‌بر این موارد، ۱۲ مقاله به روان‌سنجی مقیاس‌های شخصیت موجود (شامل پرسش‌نامه‌های نئو، آیزنک، هگزاگو، کتل، و امثال آن‌ها) پرداختند. در سه پژوهش اقدام به ساخت مقیاس و در دو پژوهش مطالعه واژگانی درباره شخصیت انجام شد.

جدول ۳ متغیرهای مطالعه‌شده در رابطه با شخصیت در ۳۴۰ مقاله ایرانی

متغیر (فراوانی)	متغیر (فراوانی)	متغیر (فراوانی)	متغیر (فراوانی)
صنعتی - سازمانی (۳۸)	کارآفرینی (۴)	رفتار اقتصادی (۴)	تحصیل (۳۸)
دین‌داری و معنویت (۲۰)	اخلاق (۵)	ورزش (۶)	سلامت و بیماری جسمی (۱۸)
کمک‌طلبی روان‌شناختی (۱)	سلامت روانی (۱۷)	اختلال روانی (۲۳)	استیگما (۱)
ایمن‌سازی روانی (۱)	پیروی از رژیم درمانی (۱)	خاطره‌گویی در سالمندی (۱)	پاسخ‌دهی به درد (۱)
وسواس (۱)	استرس (۱۰)	جراحی زیبایی (۲)	اعتیاد، دارو، سیگار (۱۴)
تجربه کودک‌آزاری (۱)	فرار دختران (۱)	ازدواج (۴)	فرزندپروری (۶)
رضایت زناشویی (۹)	تعارض زناشویی، دلزدگی زناشویی، همسرآزاری (۵)	دلبستگی (۱۰)	باور به دنیای عادلانه (۱)
تصویر بدن (۱)	سبک تصمیم‌گیری (۱)	شناخت از خود (۷)	تفکر (۷)

ادامه جدول ۳

متغیر (فراوانی)	متغیر (فراوانی)	متغیر (فراوانی)	متغیر (فراوانی)
ارزش‌ها (۱)	امور شناختی (۱۱)	باور غیرمنطقی و ناسازگار (۵)	اسناد و کانون کنترل (۴)
هویت (۲)	دانش و نگرش جنسی (۲)	اطلاعات جویی (۲)	مسئله‌گشایی (۲)
ناگویی خلقی (۱)	تهییج‌پذیری (۱)	ابرازگری هیجانی (۱)	منسانی (۱)
افسردگی (۶)	اضطراب (۶)	ترس (۳)	سبک فراهیجان (۱)
صبحگاهی - شامگاهی (۱)*	وانمودگرایی (۱)	تیپ C و D (۴)	خشم و پرخاشگری (۵)
شایستگی اجتماعی (۱)	سرمایه روان‌شناختی (۲)	دست‌برتری (۱)	گرم‌مزاجی و سردمزاجی (۱)
خودکارآمدی (۵)	آسایش (۳۸)	رگه‌های مثبت (۱۲)	جرئت‌مندی (۱)
فضیلت اخلاقی (۱)	اجتماع‌گرایی (۲)	نستوهی (۴)	هوش هیجانی (۶)
بی‌هنجاری (۱)	زیایی/راکدماندگی (۲)	کیفیت زندگی (۸)	پذیرش و تعهد (۱)
اعتماد اجتماعی (۲)	هم‌نوایی (۲)	شبکه‌سازی/دوستی (۲)	زبان بدن (۱)
اهمال‌کاری اجتماعی (۱)	سبک ارتباطی (۵)	رهبری (۳)	حمایت اجتماعی (۴)
خودافشایی اینترنتی (۱)	جنسیت (۹)	حجاب (۱)	سبک زندگی (۱)
انگیزش (۱۴)	سبک دفاعی (۱)	خودنظم‌بخشی (۱۲)	استفاده از اینترنت، بازی رایانه‌ای، تلفن همراه (۵)
تعامل و تنبلی (۲)	ترجیح رنگ (۲)	سازگاری (۲)	مقابله (۱۹)
هوش (۵)	خلاقیت (۲)	جرم و بزه (۲)	ماکیاول‌گرایی (۱)*
			مدیریت زمان (۲)

*: گرچه صبحگاهی - شامگاهی، ماکیاول‌گرایی، و شاید برخی دیگر از متغیرها خودشان رگه شخصیتی‌اند، در جدول فوق در ارتباط با سایر متغیرها و الگوهای شخصیتی سنجیده شده‌اند.

متغیرهای پژوهش شده در رابطه با شخصیت (جدول شماره ۳) را می‌توان در قلمروهای زیر جای داد: سلامت جسمانی و روانی (۱۰۲ مورد)، کارکردهای مثبت روانی (۸۸ مورد)، رفتاری/انگیزشی (۶۵ مورد)، شناخت (۴۷ مورد)، کار و رفتار اقتصادی (۴۶ مورد)، تحصیل (۳۸ مورد)، خانواده (۳۵ مورد)، اجتماعی (۳۱ مورد)، هیجان (۳۰ مورد)،

دین و معنویت (۲۰ مورد)، هوش و توانایی (۹ مورد)، ورزش (۶ مورد)، اخلاق (۵ مورد)، و فیزیولوژیک (۳ مورد).

بحث و نتیجه‌گیری

شخصیت به اندازه‌ای گسترده و پیچیده است که با یک نظریه نمی‌توان آن را تبیین کرد. هر دیدگاه نظری فقط بخشی از حقایق مربوط به شخصیت انسان را آشکار می‌کند و شاید پاسخ نهایی درباره شخصیت انسان در گرو کنار هم نهادن حقایقی باشد که از نظریه‌های گوناگون به دست آمده‌اند (لارسن و باس، ۲۰۱۷). مثلاً در ارزیابی‌های مبتنی بر نظریه روان تحلیل‌گری تنها راه شناخت شخصیت دستیابی به فرایندهای ناهشیار است. اگر بخواهیم مهم‌ترین روان‌شناسان در حوزه شخصیت و غیر آن را نام ببریم شاید فروید از نخستین کسانی است که به ذهن ما متبادر می‌شود. اما روان‌شناسی جدید به اندیشه‌های فروید چندان توجه نمی‌کند و برپایه اندیشه‌های او شناخته نمی‌شود (استانویچ^۱، ۲۰۱۳). پژوهش حاضر می‌تواند مؤید ادعای فوق، دست کم در قلمرو شخصیت، باشد. رویکرد رگه‌ای/صفتی همان‌طور که در این مقاله مشاهده شد حاکم بلامنازع بر روان‌شناسی تجربی شخصیت است.

با اینکه الگوی کتل قدیم‌ترین الگو در حوزه رگه‌ای است پژوهش‌های بسیار کمی با استفاده از آن در ایران انجام شده‌اند که نشان‌دهنده محو شدن تدریجی آن از قلمرو پژوهش تجربی در حوزه شخصیت است. از سوی دیگر، الگوی پنج عامل بزرگ پرطرفدارترین (استاک^۲ و همکاران، ۲۰۰۱) و پذیرفته‌شده‌ترین الگوی سنجش شخصیت خوانده شده است (پیس و برانیک^۳، ۲۰۱۰). این ادعا نیز برپایه مقاله‌های منتشرشده پژوهشگران فارسی‌زبان تأیید می‌شود. با این حال، درباره قابلیت کاربرد الگوی پنج عامل به سایر فرهنگ‌ها و زبان‌ها (از جمله زبان فارسی) تردید شده است. از این رو، تلاش‌های معدودی برای استخراج رگه‌های شخصیت برپایه فرهنگ و زبان فارسی انجام شد. مثلاً در یک پژوهش واژگانی نشان داده شد که در زبان فارسی نیز پنج عامل وجود دارد (فراهانی و همکاران، ۱۳۸۳). گرچه، خود این پژوهشگران هم نتایجشان را تکرار نکردند (فراهانی و

1. Stanovich
2. Stough
3. Pace & Brannick

فرزاد، ۱۳۸۷). از میان پژوهش‌های مرور شده در این مقاله فقط یک پژوهش از الگوی فراهانی و همکارانش به نام «گردون» استفاده کرده است که گویای استقبال نکردن پژوهشگران ایرانی از کار آنهاست.

درباره جامعیت الگوی پنج عامل نیز تردید شده است و پژوهشگران پیوسته در پی یافتن عامل‌ها یا رگه‌های شخصیتی فراتر از پنج عامل بوده‌اند. یکی از این تلاش‌ها که مبتنی بر رویکرد واژگانی است به عامل ششمی به نام صداقت - فروتنی رهنمون شده است (لی و اشتن^۱، ۲۰۲۰). همانطور که از نتایج می‌توان استنباط کرد الگوی شش عاملی هگزاکو به تدریج در حال راه یافتن به پژوهش‌های ایرانی است. یک اشکال دیگر به الگوی پنج عاملی و به طور کلی به الگوهای مرسوم شخصیت نپرداختن آنها به جنبه‌های تاریک شخصیت است. رگه‌هایی مانند خودشیفتگی، جامعه‌ستیزی، ماکیاول‌گرایی، و سادیسزم را در کم‌تر الگویی از رگه‌ها و عامل‌های معمول شخصیت می‌توان یافت. گرچه ویژگی‌هایی همچون خودشیفتگی و جامعه‌ستیزی برآمده از پیشینه پژوهشی و کاربست بالینی‌اند، این ویژگی‌ها رگه‌هایی غیربالینی‌اند که به صورت مجزا یا اخیراً در غالب ترکیب «سه گانه تاریک» شخصیت یا «چهارگانه تاریک» شخصیت پژوهیده می‌شوند. این رگه‌ها نقش مهمی در رفتار و به خصوص در روابط میان‌فردی دارند (آقابائی و همکاران، ۱۳۹۶). با وجود معرفی نسبتاً جدید این رگه‌های تاریک به جامعه علمی تعداد روزافزونی از مقاله‌های پژوهشی فارسی به یافته‌های مرتبط با این متغیرها مربوط‌اند.

این مرور نظام‌مند معلوم کرد در رابطه با شخصیت قلمرو سلامت جسمی و روانی بیشترین پژوهش‌ها را در ایران به خود جلب کرده است. این روند با پژوهش‌های بین‌المللی منطبق به نظر می‌رسد، چرا که تعداد قابل توجهی فراتحلیل و مرور نظام‌مند در همین رابطه منتشر شده است. مثلاً مرور ۹۹ پژوهش نشان داد عموماً سطوح پایین روان‌رنجورخویی و سطوح بالای برون‌گرایی، توافق، وظیفه‌شناسی، و تجربه‌پذیری با نتایج مطلوب همراه بوده‌اند. به طور خاص تر، توافق با اتحاد درمانی و وظیفه‌شناسی با پرهیز از مصرف مواد همایند بوده‌اند که گویای آن‌اند که شایسته است این دو عامل را در آغاز خدمات درمانی در نظر گرفت (بوچر^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). فراتحلیل ۳۳ پژوهش نشان داد نشانگان اختلال‌های بالینی یا مقیاس‌های اختلال‌های بالینی با روان‌رنجورخویی بالا، و وظیفه‌شناسی،

1. Lee & Ashton
2. Bucher

توافق، و برون‌گرایی پایین همایند بودند (ملوف، تورستیسون، شوت، ۲۰۰۵). فراتحلیل ۱۵ پژوهش نشان داد روان‌رنجورخویی خطر زوال عقل را می‌افزاید و وظیفه‌شناسی خطر زوال عقل را می‌کاهد (لو^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). در فراتحلیل ۱۷ پژوهش، سطوح بالای روان‌رنجورخویی و سطوح پایین تجربه‌پذیری و برون‌گرایی با بیماری پارکینسون نیز همایند بوده‌اند. از میان متغیرهای الگوی کلونینجر نیز بیماران پارکینسون در «اجتناب از آسیب» نمره‌های بالاتر و در «نوجویی» نمره‌های پایین‌تری از افراد سالم به دست می‌آورند (سانتانگلو^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). در فراتحلیل ۷۸،۹۳۱ شرکت‌کننده وظیفه‌شناسی بالا با خطر پایین‌تر چاقی همایند بود (جولکا^۳ و همکاران، ۲۰۱۳). یک فراتحلیل نیز نشان داد همه بیماران دچار اختلال خوردن غالباً در کمال‌گرایی، روان‌رنجورخویی، و انگیزش اجتنابی نمره‌های بالا گزارش می‌کنند، در حساسیت به پاداش‌های اجتماعی نمره‌های بسیار بالا، و در برون‌گرایی و خودراهبری نمره‌های پایین‌تری از گروه‌های کنترل گزارش می‌کنند (فارستاد^۴ و همکاران، ۲۰۱۶). فراتحلیل ۹ پژوهش مشخص کرد افراد مبتلا به اسکیزوفرنی نسبت به افراد سالم نمره‌های بالاتری در روان‌رنجورخویی و نمره‌های پایین‌تری در سایر عامل‌های پنج‌گانه شخصیت نشان می‌دهند (أهی^۵ و همکاران، ۲۰۱۶). مرور ۱۷۵ پژوهش درباره بزرگ‌سالان دچار اختلال‌های افسردگی، اضطرابی، و مصرف مواد نشان داد همه گروه‌های تشخیص‌گرفته در روان‌رنجورخویی بالا و در وظیفه‌شناسی پایین بودند. بسیاری از اختلال‌ها برون‌گرایی پایین نشان دادند. توافق و تجربه‌پذیری عمدتاً با تشخیص‌های تحلیل‌شده نامرتب بودند (کُتف^۶ و همکاران، ۲۰۱۰). و سرانجام فراتحلیل ۲۵ پژوهش نشان داد نمره‌های بالا در برون‌گرایی و روان‌رنجورخویی با افزایش احتمال سیگاری بودن همایندند (مونافو^۷ و همکاران، ۲۰۰۷).

کارکردهای مثبت روانی دومین قلمرو پر پژوهش در میان نویسندگان فارسی‌زبان در ارتباط با شخصیت بود. در سطح بین‌المللی نیز می‌توان تعدادی فراتحلیل و پژوهش مروری در این رابطه یافت، مانند فراتحلیل ۳۷۷ مقاله درباره رابطه آسایش درونی و

1. Low
2. Santangelo
3. Jokela
4. Farstad
5. Ohi
6. Kotov
7. Munafu

روان‌شناختی با پنج عامل بزرگ و الگوی هگزاکو (انگلیم و همکاران، ۲۰۲۰)، فراتحلیل ۲۴ پژوهش درباره شوخ‌طبعی و پنج عامل بزرگ (پلیسن^۱ و همکاران، ۲۰۲۰)، و فراتحلیل ۳۰ پژوهش درباره تاب‌آوری و پنج عامل بزرگ (اشیو^۲ و همکاران، ۲۰۱۸) که عموماً گویای هم‌بستگی منفی با روان‌رنجورخویی و هم‌بستگی مثبت با بقیه‌ها هستند.

ارتباط شخصیت و نتایج مرتبط با کار نیز پژوهش‌های قابل توجهی را به خود دیده است. در سطح بین‌المللی گاتلیب و گوتزچه - استروپ^۳ (۲۰۲۰) ۴۸ فراتحلیل را در این باره یافته و تحلیل کردند. آن‌ها نشان دادند وجوه و رگه‌های شخصیت پیش‌بینی‌کننده‌های بهتری نسبت به عامل‌های شخصیت‌اند؛ مقیاس‌های شخصیت پیش‌بینی‌کننده‌های معتبری برای نتایج کاری در کشورهای گوناگون‌اند؛ مقیاس‌های مبتنی بر الگوی پنج عاملی بهتر از سایر مقیاس‌های شخصیت این متغیرها را پیش‌بینی می‌کنند؛ برون‌گرایی و تجربه‌پذیری رهبری را به خوبی پیش‌بینی می‌کنند؛ توافق و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی‌کننده‌های رفتار شهروندی سازمانی و همکاری با دیگران‌اند؛ و رفتارهای کاری منفی با همه عامل‌های پنج‌گانه شخصیت رابطه منفی دارند. درباره کار و سایر قلمروها و موضوع‌های دیگری که در این مقاله مرور شده‌اند نیز فراتحلیل‌ها و مرورهای نظام‌مندی نوشته شده‌اند که برای اختصار از ذکر و توضیح آن‌ها صرف‌نظر می‌شود.

فراوانی فراتحلیل‌ها و مرورهای نظام‌مند در مجله‌های بین‌المللی در مقایسه با مجله‌های ایرانی قابل مقایسه نیست. یکی از علت‌های احتمالی کم بودن مقاله‌های مروری و فراتحلیل در زبان فارسی به‌طور کلی و درباره شخصیت به‌طور خاص اعتبار پایین‌تر مقاله‌های «مروری» نزد افراد و نیز در دستورالعمل‌های مختلف دانشگاهی (برای ارتقا، تبدیل وضعیت، پژوهانه و امثال آن‌ها) است. علت دیگر بی‌میلی سردبیران و اعضای هیئت تحریریه مجله‌های فارسی به انتشار مقاله‌های مروری است. ناآشنایی با روند انجام فراتحلیل و مرور نظام‌مند و نقادانه پژوهش‌ها دلیل احتمالی دیگری است. این امر در معرفی چند مورد در مقدمه همین مقاله ملاحظه شد. ضمن آنکه نویسنده این سطور در مقام ارزیاب علمی مجله‌ها نیز با مقاله‌های ضعیفی در این باره روبه‌رو شده است. علت احتمالی دیگر (و یکی از یافته‌های مقاله حاضر) پراکندگی پژوهش‌ها در قلمرو شخصیت است. علت احتمالی این پراکندگی بی‌میلی سردبیران مجله‌های علمی از انتشار موضوع‌های «تکراری»

1. Plessen
2. Oshio
3. Gottlieb & Gotzsche-Astrup

و اجتناب شوراهای تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها و نهادهای تصمیم‌گیرنده پژوهشی از تأیید و انتشار پژوهش‌های مشابه و تکراری است. در حالی که «تکرار»^۱ نیروی پیش‌برنده علم است. همه نظریه‌ها را باید آزمود و بازآموزد تا از مناسب و عملی بودن آن‌ها مطمئن شد. بهترین شیوه افزایش اعتبار بیرونی تکرار است. هر قدر بیشتر بتوان یافته نخستین را در شرایط گوناگون بازتولید کرد، آن یافته متقاعدکننده‌تر خواهد بود (بارکر^۲ و همکاران، ۲۰۰۲).

پژوهش حاضر محدود به بررسی مقاله‌های منتشر شده در «پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی» بود. مقاله‌های مجله‌هایی که در این پایگاه فهرست نشده‌اند و پژوهش‌های منتشر نشده در مجله‌ها در تحلیل وارد نشدند. این امر گرچه محدودیت قلمداد می‌شود به کلیت این مرور نظام‌مند صدمه نمی‌زند. این مرور در پی استقصای همه پژوهش‌های پژوهشگران ایرانی نبوده است، بلکه به دنبال ارائه تصویری «نسبتاً» کامل از «بخشی» از پژوهش‌هایی است که نویسندگان ایرانی در قلمرو شخصیت و تفاوت‌های فردی انجام می‌دهند. بر پایه آنچه مرور شد توصیه می‌شود مسئولان مجله‌های فارسی‌زبان به اندازه‌های هم‌تایان بین‌المللی‌شان به مقاله‌هایی توجه کنند که در آن‌ها از روش‌های فراتحلیل و مرور نظام‌مند استفاده شده است. افزون بر این، به تصمیم‌گیرندگان در عرصه انجام یا انتشار پژوهش‌های دانشگاهی پیشنهاد می‌شود به نیروی «تکرار» به منزله یک راهبرد دقیق علمی توجه ویژه کنند. به نویسندگان و پژوهشگران در حوزه روان‌شناسی و سایر رشته‌ها توصیه می‌شود به قلمروهای کم‌تر پژوهیده شده در ارتباط با شخصیت توجه کنند. آشنایی با روند پژوهش‌های داخلی به اندازه آشنایی با روند پژوهش‌های بین‌المللی برای نویسندگان و پژوهشگران ایرانی ضروری است.

منابع

- آقابابائی، ن.، طلائی پاشیری، ا.، و کوانتس، ک. ت. (۱۳۹۶). بررسی روابط میان ویژگی‌های شخصیتی، بنیان‌های اخلاقی، و اخلاق کاری در دانشجویان ایرانی و کانادایی. *روان‌شناسی فرهنگی*، ۱(۲)، ۲۲-۱.
- بهرامی احسان، ه.، شاهواروقی، ا.، و شاهواروقی، م. ع. (۱۳۹۸). فراتحلیل رابطه اعتیاد به اینترنت و ویژگی‌های شخصیتی. *رویش روان‌شناسی*، ۱(۳)، ۲۱۳-۲۲۴.
- چهره، ه.، ازگلی، گ.، ابوالمعالی، خ.، و نصیری، م. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط ویژگی‌های شخصیتی و رضایت زناشویی براساس مدل پنج عامل بزرگ شخصیتی: مرور سیستماتیک. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان*، ۲۲، ۱۲۱-۱۳۲.

- طباطبائی جلیلی، ز.، دلاور، ع.، و برجعلی، ا. (۱۳۹۳). فراتحلیل رابطه متغیرهای شخصیتی با استرس شغلی. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۹، ۹۵-۱۲۱.
- عریضی، ح. ر.، عابدی، ا.، و امینی، م. (۱۳۹۵). فراتحلیل رابطه بین برون‌گرایی و رضایت‌مندی زناشویی. *اصول بهداشت روانی*، ۱۸ (۶)، ۳۰۵-۳۱۲.
- فراهانی، م. ن.، و فرزاد، و. (۱۳۸۷). بررسی روایی و پایایی پرسش‌نامه شخصیتی ۵ بزرگ ایرانی (گردون). *مطالعات روان‌شناختی*، ۴ (۲)، ۵۷-۸۰.
- فراهانی، م. ن.، فرزاد، و.، و فتوحی، م. (۱۳۸۳). مطالعه لغوی عوامل شخصیت در زبان فارسی. *روان‌شناسی*، ۱۸۳ (۲)، ۱-۲۱۰.
- مرادی، م.، جعفری، س. ا.، و عابدی، م. ر. (۱۳۸۴). شادمانی و شخصیت: بررسی مروری. *تازه‌های علوم شناختی*، ۷ (۲)، ۶۰-۷۱.
- مظاهری‌نژاد فرد، گ.، باقریان، ف.، و ملحی، ا. (۱۳۹۸). رویکرد صفات در تحول شخصیت: مطالعه مروری. *رویش روان‌شناسی*، ۸ (۱۱)، ۱۰۳-۱۱۰.

- Akhter, S., Pauyo, T., & Khan, M. (2019). What is the difference between a systematic review and a meta-analysis? In V. Musahl et al. (Eds.). *Basic methods handbook for clinical orthopaedic research: A practical guide and case based research approach*, (pp. 331-342). Springer.
- Anglim, J., Horwood, S., Smillie, L. D., Marrero, R. J., & Wood, J. K. (2020). Predicting psychological and subjective well-being from personality: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 146(4), 279-323.
- Barker, C., Pistrang, N., & Elliott, R. (2002). *Research methods in clinical psychology: An introduction for students and practitioners*. England: John Wiley & Sons, Ltd.
- Bucher, M. A., Suzuki, T., & Samuel, D. B. (2019). A meta-analytic review of personality traits and their associations with mental health treatment outcomes. *Clinical Psychology Review*, 70, 51-63.
- Farstad, S. M., McGeown, L. M., & von Ranson, K. M. (2016). Eating disorders and personality, 2004-2016: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 46, 91-105.
- Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. In I. Mervielde, I. Deary, F. De Fruyt, & F. Ostendorf (Eds.), *Personality psychology in Europe*, Vol. 7. Tilburg (pp. 7-28). The Netherlands: Tilburg University Press.
- Gottlieb, T., & Gotzsche-Astrup, O. (2020). Personality and work-related outcomes through the prism of socioanalytic theory: A review of meta-analysis. *Nordic Psychology*, 72(4), 346-362.
- Jokela, M., Hintsanen, M., Hakulinen, C., Batty, G. D., Nabi, H., Singh-Manoux, A., & Kivimäki, M. (2013). Association of personality with the development and persistence of obesity: A meta-analysis based on individual-participant data. *Obesity Reviews*, 14, 315-323.
- Kamal, H., Tiwari, R., Behera, J., & Basheer, H. (2018). Personality variables and marital

- satisfaction: A systematic review. *Indian Journal of Health & Well-Being*, 9(4), 534-541.
- Kayis, A. R., Satici, S. A., Yilmaz, M. F., Simsek, D., Ceyhan, E., & Bakioglu, F. (2016). Big five-personality trait and internet addiction: A meta-analytic review. *Computers in Human Behavior*, 63, 35-40.
- Kotov, R., Gamez, W., Schmidt, F., & Watson, D. (2010). Linking "Big" personality traits to anxiety, depressive, and substance use disorders: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 136(5), 768-821.
- Kumaranyake, A. R. (2017). Review of the current status of the studies on personality traits. *International Journal of Applied Research*, 3(11), 38-45.
- Larsen, R. J., & Buss, D. M. (2017). *Personality psychology: Domains of knowledge about human nature* (6th ed.). Dubuque, IA: McGraw-Hill Education.
- Lee, K., & Ashton, M. C. (2020). HEXACO model of personality. In B. J. Carducci, & C. S. Nave (Eds.). *The Wiley encyclopedia of personality and individual differences: Models and theories*, (pp. 249-256). New Jersey: Wiley Blackwell.
- Low, L., Harrison, F., & Lackersteen, S. M. (2013). Does personality affect risk for dementia? A systematic review and meta-analysis. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 21(8), 713-728.
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., & Schutte, N. S. (2005). The relationship between the Five-Factor model of personality and symptoms of clinical disorders: A meta-analysis. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 27(2), 101-114.
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Rooke, S. E., & Schutte, N. S. (2005). Alcohol involvement and the Five-Factor model of personality: A meta-analysis. *Journal of Drug Education*, 37(3), 277-294.
- Munafo, M. R., Zetteler, J. I., & Clark, T. G. (2007). Personality and smoking status: A meta-analysis. *Nicotine & Tobacco Research*, 9(3), 405-413.
- Ohi, K., Shimada, T., Nitta, Y., Kihara, H., Okubo, H., Uehara, T., & Kawasaki, Y. (2016). The Five-Factor model personality traits in schizophrenia: A meta-analysis. *Psychiatry Research*, 240, 34-41.
- Oshio, A., Taku, K., Hirano, M., & Saeed, G. (2018). Resilience and Big Five personality traits: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 127, 54-60.
- Pace, V. L. & Brannick, M. T. (2010). How similar are personality scales of the "same" construct? A meta-analytic investigation. *Personality and Individual Differences*, 49, 669-676.
- Plessen, C. Y. et al. (2020). Humor styles and personality: A systematic review and meta-analysis on the relations between humor styles and the Big Five personality traits. *Personality and Individual Differences*, 154, 109676.
- Roberts, R., Walton, K. E., & Viechtbauer, W. (2006). Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 132(1), 1-25.
- Santangelo, G., Garramone, F., Baiano, C., D'Iorio, A., Piscopo, F., Raimo, S., Vitale, C. (2018). Personality and Parkinson's disease: A meta-analysis. *Parkinsonism and Related Disorders*, 49, 67-74.
- Sayehmiri, K., Kareem, K. I., Abdi, K., Dalvand, S., & Ghanei Gheshlagh, R. (2020). The

relationship between personality traits and marital satisfaction: A systematic review and meta-analysis. *BMC Psychology*, 8, 15.

Schneider, M., & Preckel, F. (2017). Variables associated with achievement in higher education: A systematic review of meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 143(6), 565-600.

Stanovich, K. E. (2013). *How to think straight about psychology*. (10th ed). Pearson.

Stough, C., Donaldson, C., Scarlata, B. & Ciorciari, J. (2001). Psychophysiological correlates of the NEO PI-R Openness, Agreeableness and Conscientiousness: preliminary results. *International Journal of Psychophysiology*, 41, 87-91.